

PIĄTEK 5 - CZERWCA

Na poprzednich godzinach lekcyjnych utrwaliliście słownictwo związane z gwaraą poznańską. Dzisiejszy temat lekcji brzmi następująco:

Zwyczaje i obrzędy ludowe w Wielkopolsce.

<https://slideplayer.pl/slide/2296801/>

ZIMA

Wigilia

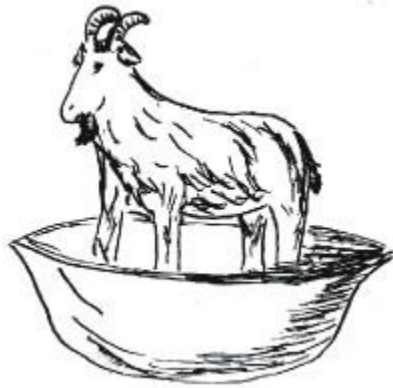
Kolacja wigilijna miała charakter postny i składała się z siedmiu, dziesięciu lub dwunastu dań. Były to potrawy z maku *makielki*, kapusta z grzybami, ryby i barszcz. W izbie stał *snop słomy*. W okresie świąt Bożego Narodzenia po wsiach chodzili *kołędnicy*. Kolejnym, innym niż w reszcie kraju zwyczajem, jest wieczór wróżb w noc Wigilijną. Jedną z nich było przewidywanie plonów. Gospodarz nabierał łyżką potrawy wigilijnej (możliwe gęstej - kapusta postna lub kluski z makiem) wyrzucał w górę i wierzył, że im więcej zostało na suficie tym obfitsze będą zbiory. W dzisiejszych czasach praktykuje się to w pomieszczeniach gospodarskich, nie w domu. Tradycyjna, pierwsza potrawa wigilijna to w Wielkopolsce *zupa rybna*.

Zapusty

Czas przed Wielkim Postem nazywany jest ostatkami, zapustami, a ostatnie 3 dni przed środą popielcową mięsopustem. Był to czas zabaw i wesołych pochodów przebierańców. Chłopcy chodzili po wsiach przebierając się za konia, kominiarza, muzykanta, babę lub dziada.

Podkoziółek - we wtorek zapustny, czyli przed Popielcem, młodzież zbierała się w gospodarze, by wesoło zakończyć mięsopusty. Podczas zabawy najważniejszym elementem był koziół.

W środę popielcową na terenie Wielkopolski rozbijano garnki z popiołem.

Palenie Śmiercichy lub Marzanny.

W czwartą niedzielę Wielkiego Postu chłopcy gromadzili się, aby symbolicznie zniszczyć wszelkie ślady zimy. Sporządzali kukłę ze słomy i zatykali na długiej żerdzi. Gwarnie obchodzili z tą kukłą całą wieś. Wszyscy kierowali się nad jezioro lub rzekę, gdzie palono kukłę na ognisku.

Maik, nowe latko

W tym samym dniu po spaleniu śmiercichy w południowo -zachodniej Wielkopolsce dzieci stroiły **maik** (świerkowa gałąź) wstążkami i kolorowymi papierkami. Maikiem, stanowiącym symbol wiosny, obchodziły kolejno wszystkie domy we wsi.

Wielkanoc - to w Wielkopolsce święto radosne.

W niektórych częściach naszego regionu święcono gałązki cierniowe, które następnie palono. Tłące się resztki, zatykano na polu. Miało to przeciwdziałać wszelkim szkodnikom. Święcono jajka pomalowane na kraszanki lub pisanki, które potem służyły do obdarowywania się. Dyngus to polewanie wodą lub chłostanie zielonymi gałązkami. Ten zwyczaj zwany był w Poznaniu **Żandary**.

Boże Ciało

Ulice, którymi miała iść procesja ozdabiano brzożami. Po procesji ludzie wracając do domu, zabierali ze sobą po kilka gałązek brzoż wierząc, że zatknięte w zagrodzie, na polach i ogrodach zapewnią lepsze plony. Resztki kwiatów i ziela po procesji suszono i wsypywano w razie potrzeby do wywaru, który służył do kąpienia chorych dzieci. Wysuszone kwiatki używane były także do okadzania przy różnych skórnych chorobach. W Poznaniu po procesji sprzedawano rury, czyli obrzędowe pieczywo wypiekane w ceramicznych rurkach czy butelkach.

LATO

Noc świętojańska

Uważano ją dość powszechnie w Wielkopolsce za niesamowitą. Skakanie ponad rozpalonym ogniskiem i przepędzanie bydła przez ogień miało zapewnić zdrowie i siły. Kąpiel w rzece lub jeziorze w noc świętojańską była oczyszczeniem ze złych mocy.

Dożynki

Święto kończące żniwa. Przędownice przygotowały wieniec, który zносиły do dworu i wręczały dziedzicowi. Potem była wspólna zabawa. Wierzono, że ścięte kłosa zwane pępek, mają leczniczą moc.

JESIEŃ

Zwyczaje jesienne.

Po zakończeniu prac polowych, późną jesienią, spotykano się w mniejszych grupach przy darciu pierza i przędzeniu lnu oraz wełny. Po zakończeniu "tarcia" lnu, gospodarz zapraszał na poczęstunek i zabawę "len tarty"

Święty Marcin i Rogale Świętomarcińskie.

11 listopada to dzień, w którym mieszkańcy Poznania łączą tradycje patriotyczne i typowo poznańskie związane z postacią św. Marcina. Był on legionistą, mnichem i biskupem.

Tego dnia poznańscy piekarze pieką rogame, które są symbolem tego święta. Ulicami miasta przejeżdża parada.

<https://www.youtube.com/watch?v=6hjc5jD7gPg>

INSTUMENTY MUZYCZNE

Wielkopolska charakteryzuje się jedynymi w swoim rodzaju instrumentami muzycznymi. Najbardziej popularne w regionie są dudy i kozioł.

<https://www.youtube.com/watch?v=FiW8c-7XehU>

STROJE

Charakterystyczna dla wszystkich strojów wielkopolskich jest kolorystyka. W większości są to odcienie czerwieni i granatu wraz z czarnymi elementami. W Wielkopolsce małą wagę przykładano do elementów ozdobnych.

TAŃCE REGIONALNE

Wiwaty – to wielkopolskie tańce ludowe. Rozpoczynano nimi wesela i inne uroczystości. Wiwaty były oparte na prostych formach ruchu tj. chód, bieg, kroki dostawne lub obrotowe tzw. „krokane”.

<https://www.youtube.com/watch?v=UP-xXb-ZStc>